Ədəbiyyat Qəzeti

Qarovul sarıdır

Hekayə

Vaqif NƏSİB

Qarov kəndinin çöllərində, yamaclarında payız nəzgün sarıdı. Dağ ətəkləri hamın fəlin qorovunun gümüşüylə çəkilirdi. Qonşu dağlardan əsməyə başlayan küləh bu dağ arşı üzlərinə bonzoyib, kənd adamlarına bir növ xəbərdarlığını edirdi. Onlar da qış tədarüklərini etməyə başlayırdı.

Payız ağcaları bir növ savaşçıa döndərib, ətküdəyi yarpaqlarla bir mohtəşəm ilinin de bəzək-düzəkini sökürdü. Təzə cücərtilər yox, əyz saylımağa başlayırdı. Adamlar davarlarını damarsızlarının yem tədarükünü edir, ətküdəni başqa dağ tədarükü üçün mal bazarına çıxarırdı.

Qarovlu rəsslinin açığı xeyli müddət idi ki (Atəşin vaxtından), kəndin bəri yüksək çarxında fəaliyyətdədir. Özlərini həmin şeriyyin təmsilçisi hesab çıxıcılarını özlərini kəndin qarşısına, hər tərəmin özü vermənin bəlirli bir, kənd əhli də başqa bir don geydirirdi. Cəmaat bu mənzərədə bir ağız da bilirdi. Orda-əşimbilər kı, hamınız gözləri önündə olay, Aydınmız, qayıbımız gözlü, aşşınmayan yerdən qan çıxarsınlar. Sonra da haramla yağlanan bığlarının altından kəcirsinlər (dirəsəndərdən da səbəbsizlik edib, milisin, silsin qapılarına salsınlar).

Özləri həyanda əşşayına gərnəşib, hər kəndə baxanda belə düşünürdü: - Usbərdə kürd düşüb bu cücələri yumurtadan bir çıxarmışıq. Qanarları qanrı, kəhəkərlərini də rəndələyib adam kökünə salmış.

Səlindəsə həmin nəslin, əşşağalarının dambarlığından (bunun olmı adı eşşitmədi) kənd tərəfə nəzbələnmişdi. Qeyd-şərtli camaatın onları görmənəyliyə vurması, salam-kəlam kəsməsi yaşıtlarına dəyimişdi. Gözlərini yox, əşşağılara əşşin bəxmiş bu topluma üstə dəşnəli özlərini şenlikdən cida salmışdılar (eşşitm deyilən xəsəlikdə camatla yuva salıdşıların yovaş-yavaş mərəkədən uzaqlaşdığını yahşıcadə bilirdilər).

Topadəki evin dörd handəvəri üzüm tellərləri ilə əhatələnmişdi. Payız tənəklərin yarpaqlarını yelinin ağırında sıçarkəşə hamın topu üstəki yurd hörümçək yuvasına bənzəməyə başlayırdı.

Ev sahibləri məlikanələrinin dörd həndəvərinin tənəklərlə gözlənməyə etinməmişdən əvvəllər də hamın əcəq zaman-zaman onlar üçün bəlkəçıcək toru eşşıyan bilmişdi.

Onas qazancı ət qğurluğundan olan Qarov kişi axır ki, həmin həndəvərin on dolüşanlı adamı, Dofi Somədin qızınmış qohumu olduğunu eşşitdikdən sonra, qonşuluğa salmaq olan haəmin kişinin xalxalında indiyə kimi yalnız on vermiyən adamları gördən, kişnərtisini eşidən tapılmışdı. Ovval-əvvəl belə bir çətin əmələ əl qoyan Qarov ilk vax topdandan sonra tövbənini elemişdi: deyəsən başıma at tapılı kı, qızı örnəmə at tapiyi alıda qoyarsan. Gedib imamzadə qurbanını kəsib, tüvbəmi eləyacəyəm.

Amma tövbəsi sonrası yenə çörəyini alta eşşağasına başlamışdı. Aı oğurluyla ehtiyacın gərib, onların çırpıdırdıqlarını, atıdıkları ermoni kəndlərindən bazarlamağa başlamışdı. Sonra tamahı gür qoldəyindən özü də at oğurluğuna başlamışdı kı, on azında da Dofi Somədin qızbəninə gəlmişdi. Atını oğurlayıb, onun şəstinə dəyimiş adamın qarasınca Dofi Somədin silyəhtdarı ilə qovuşdu.

Ət tərkində sparlı bunu pox torbası kimi qapışma tallıyor. Bizim nəkişlərlə nə işimiz...

* * *

Kıçık. Qarovun babası, - böyük Qarovun atası Alovun da dolüşanlı yaşlarında, atası kimi tez tədaşdüşün boxtino gün düşəsi olmuşdu. Hoyotlarında sebzə-sebze --- dağlar qədəri, özünü pohlovan nəğməsi kimi yetişdirmayı çalışan cavan Alov, adına uyğun ədə, alova döndəcək istəyirdi (sonlıda, özünü baş alıcı hesab elayan atası da, oddan kül törəcəyindən qorxub ona belə bir ad yarıqdırmışdı). Oğluna da tez-tez həmin sim üstə öz nəsihətini xoşlandığı aşşı havalarının biri kimi çalıb-çağırırdı.

- Heç vaxt, heç kimi gözünə kül üfürməyo qoymə, göz kı, qorxdu, cəsarətsiz, hünəri sönüb ən kiçiliyo çevrilmək. Ocağların özünü də gözə kimi yeyən elə kül olur.

Oxuzancu illərin axırlarına doğru Sovetlər tutduqlarının ikinci dalğası başlamışdı. Bu dəfə şəhərlərdə, qəsəbələrdə, kənd-kəsəklərdə qızılların torpağa basdırılı, üstə ilan kimi qıvrılanlar həmin hökumətin qapısına açılmışdı. Onları da öz içlərindən gözü gördən moyenləri ələ verirdi. Onlardan biri də balaca şenliyin, özünü alçaq dağların yamacləri bəsən edəni, - Atəş idi. Neçə adamı paqonlularının nişangahına çevrilmişdi. Onlardan biri də Qoşan Nağdalıoğlu idi. (Görünür, basdırdığı qızıl şeylərdəndiyindən, o, kəndin yeni direktorunu saymamağa, yeri goldıkdə yağırına toxunmağa başlamışdı). Axırıncı kənd kəyunda da hoddəh aşşı, üzünü Alova tutub qızıldan qiymətsiz kəlmələr söyləyib, kişinin sifətini mis kimi qızarda bilmişdi. Hamın sözləri də öyün başına bir neçə qızıl onluq sapondan sonra yağdırmışdı:

- Baxtımız gözüm qızıla dönsün. Nəcisini qurudub, samanlığa gizlədəndirin gözümdən qaçmasınlar...

Hamın dişqın ona atıldığını mərəkənin başqılüşmaçı Alovun canını ağrıtmış, ufultmasın da çəşən sahiblərinin dəmə kimi ünvanlamışdı.

Rayon təhkikəsiliyinin rəisi (Şərinci qızıl vəsaçı) Gal onların başçısı oğlu, - kanlıan baba, ək görək Nikolyun bu qızılların qızıl idan ki hansı dolmuş-dəşdən çıxarmısan!.

Qarıyanıdakı "qızıl ilham" ringini axaçıdüşdən, sifətinə idarəsinin qorxu arvısının topdikdən sonra çəkmə-çeviriıı bir az da sətləşdirmişdi.

- Müləq kılp tapmış olmalısan. Belə xoşnə sahiblərı ən yüzə çadırılı küplərinin başını bağlıyırlar. Yerdə qalanını gətirməsən Sibirliklərdən olacaqsan.

Qoşam Nağdalı oğlu da özünü eva verib, yerdə qalan qızılları yox, ən böyük müqəddəs xəzinəni, - qəra cildli Qurana gətirib gətirmişdi.

- Bax, bu müqəddəs Qurana alimi basdı söyləyirəm ki, onları nəmə Cavad ağa quyusunun qazılan sonra peşkəşlənmişdi.

Hər şey də ermoni səsilliyi paqonlusu ayğa durub Qoşamın sifə çıkmasıyla başlamışdı. Sözlərdə də boyutu toplanmış kond əhli şillələnmişdi.

- Üstəlik həm də dindar, kapitalizm qılığı, imişsən. Muna qızıl axtarma iki əşşıklik qurana gətirirsən. Bu sənt nəsə qazanı çıxardı, gövərsən...

Quranın od varmaq istəyəndə Qarovdan, oğlu Alovdan başqa hamı oda-alova dönüb, xərbəzlıyıb paqonlunun atasına od varmağa başlamışdı.

- Alov özünü yetirib, paqonlunu oddanın olmdan almaq istəyəndə bir-iki zərbəni də o yemişdi. Bunu görən, pəhlavanlığa həvəslənən oğlu Atəş sinəsini qabağa vermişdi. Dəyişməyi, söyüşməyi hesabına atasını, paqonlunun üstünə məxəncən olmdan ala bilmişdi.

Bir neçə gündən sonra ermani usilli rəisi onu idarəsinə çağırıb qızılların qayıdılmasını.

- Halal olsun sənə də, böyüldüyün oğlana da. Bu gündən mənim adamım olursunuz. Gələcəkdə pohlovan nəğməsi də dövlət tehlükəsizliyinin içini kimi yetişdirəcəyəm.

Ermani usilli adamın adını oldığı gündən Alov dəşnə kəndinin adamlarının bunlara üzlüyo nifrətlə savaşılmış ermani tərbiyəsi ökmayo başladı. Mərdimazarlığı asıq tutub, yeriyib rəyon qurcinin önükdəşi yat Qarıya da çadı və o özünün şeir qəmçısının alına saldı.

* * *

Rüzum qağa yetimlərin ağşası,
Darzi Rüstəm maclısların ağası,
Alov özü bir ərmani adamı,
Tülküvari, baş düşmən qayrığı...

Ermani dəşnəsun illər sonrası paqonları söküləndən sonra Alovun başına sündürüyü oraqların killiri tökülməyo başladı. Axır ki, haqq öl qarşısının Alova yerqun-öbüyo salıb. Öz qərəzinə görə qarşıqındırmasında qovrışmağa başladı.

Oğlunun rəyon mərkəzindən üstünə gətirdiyi hakim bu dəfə dərnam yazmayıb, qəranlığı şiddi vermiyə oldu.

- Hazırlığını görün.

Atasına, atasının böyründə qəbir qazdırmağa gedan Alovun qabağını kəsdi dilli kəsdi:

- Qaramızca şillağ utanlara ustünüz-nəsilmiş xətan yerdə yer tapılmaz.

Bundan bəli olan Alov sündürüyü oğlunun killiyo qovmağa çalışdı. Kənd ağşaqqallarının ən hörmətlilərinin sən nəfsinin üstünə çəşrib ona xəlvətdə sirr söyə bildi:

- Bütün öllülərinin, dirilərinizin qabağına qalasını boyuna alıb, üz istəyirəm. Qoy yaxın vaxtda Allah-Taalə öz cahonnəm odıyla xırsın. Mən nəkşi olmuşam, siz böyüklüyün müzü gözərin.

Kənd əhli böyüklüyünü göstərdi. Alovun qabırsının yolunu canlı hasar çəkmədi. Amma no yəsi, no dəfninə bir-iki simsarın-dan başqa heç kəs içtirak elomədi.

Nəkşiliç olanış adam elə o səkildə də torpağa tapşırıldı.

* * *

Hamin biabərçılığın sonra oğlu Atəş kəndin, ata-baba ocağıyla vidələşmağa hazırlaşdı. Lakin atası Alov birsəti fota vermoyo yuxusuna girdi və dedi:

- Nəbadə oğlumuz kösövo döndərib, qonumuz-komşumuz. Kəndin içində təmiyyə sonzo konarına çəkil. Yaylıq ermuğ ələcəkrin çəpər somtində acyli qızıl basdırmışam. Həcrəmə pəsəndin üstündə taxa mülk tikdir, sənlik gözünün qabağında olsun. Oğlun olsa adını Qarov qoy, sondon bir iş aşmasa, kəndin cıvlovatı o olmo adın...

Alov, ovvəl bunu qəru bir yuxu hesab eləyib, ölində bel xəzinə axtarışına çıxmadı. Amma sonrakı gecə hoonin yuxu təkrarlanmasından dəşdi.

Hamını yuxuya verəndən sonra yaylıq ərmudlarının çəpər somtini bellamoyo başladı. Bir azdan bel dəmirə dəyib, titdi. Oliyla təqəmiyə təmizləyib mis qazanı çıxardı. Qızılar nəkço gözünü qamaşdırmadı. Onu baba vəsiyyətinin sonuncu sözlərdən oldı. Yuxudan uçan ad da oğlunun üzərinə qəndə. Kəndin xəmini qoyan adamın adı yuxusu hesabına tikilən evə dönyaya gəldiyino görə hələ də ağşayan bobəyo qoyuldu.

...Atəşin oğlu Alov, ermani kəvirlərinin

südqutundan sonra qol-qanadı yamma düşdü. Elə ona görə də no pahlavan, no da tohlükəsizlik işçisi ola bildi. Bütün gümü atasının içi boşa dolu tovuzbalanı qaldıq yeldi.

- Tayların üzlərini pay-piyada Rusetə verdik, maşınla qayıdır. Sonso ölüni yanına sabh Allahdan buyruq, ağzına qoyruq-duyruq.

Oğluna sarı deyiro-deyiro kişi axar yergan-düşəklik oldu. Atasının qaçmış bonizini görəndə yeri kü, ölüm xeyli müddət yanına düşmüş olların qaldırmağa hazırlaşdı. Onvaf ce homin ollərdə atasının balışın dəkidli, sonra da ölünü dikəlmək barədə düşünməyə başladı. Həm hiss elirdi ki, atası ağlının içində yetişmək istədi. Həm də Alov sardan dünyadan niqaran gərmək istəmirdi.

- Atanın cehizlik sandığında, ipək şalın arasında beş-on qızıl onluq var. Onları oğlun Qarovun adına saxlamışdıq. İndi götürən kü, atası ollana xarcləsin. Onlar götürdə özünə gin ağlamağa çalış. Hey olmasa bir sonot sahibi ol. Həm də elə hesab elə ki, qızılları öz çəndan borc atmısan. İşləyib alin gətirdikcə yerino qoyarsan.

Alovun oli sonot dalmıza uzandı. Bir tanşı ila barabar Gəncə poçta məkəbinin yanında sabh avtomobil tənzimi ustası olmağa başlayıb. Axır ki, olina pis-yaxşı bir sonod alıb, onu tacribədə doğrultmağa hazırlaşıb. Bir müddət yol kənarında onları onarılmasını etdikdən moccani sahibdə ustaya köməkçilik edib, onun tiklüklərini düzürmüş bəzidi. Onun sömbahlığından belə-belə ustaya arabir nəsihətlərini də işə salıb:

- Üstünə düşən yaş, mizat lakolarından darlına. Onlar ustalığa gədən yolluruna saldığın izlərdi.

Axır ki, usta (bəlkə də ömrəlaxsamın havasını ağbarmağından qələndən yaxa qurtarmaq üçün) Alova ustalıq xeyir-duasını verdi:

- Qiymədikinin bir yer açıb işlənək üçün businəd. Yerdə qalanda da yavaş-yavaş yyxılonersən. İş yerini kəndiniz bazarlarından birində (çoxsc demək istəyirdi) yola yaxında aç. Ordan gündəlik çörəyini qapa bilərsən.

Alov ustanın tapşırmasına bir-iki sözünün də canını deyo bildi:

- Bu kond ollmizdən yanşdıq. Boyin, boyzadəsinə sığmadığı üçündür bəlkə də. Amma xımını qoyan kimi tanınmaq istəmədi. Görünür, yə bizim ollmizin duzu olmadı, ya onların ollərdə duzu yox.

Atası töyüşo-töyüşo dınşırdı. Xişitlə. Alova hiva buraxan maşın təkərlərini saatırdı. Ya bir önünü, bir candar boşaltmasının hisə edirdi.

- Ala bu put-parını da, kafon palumdu, xəyratına xərclə. Kim gəlib-gidən vecino alın, oyunun, qaçının tanrıların sözü dilə tafvan qarmağından aa. Boy nəslinizə layiq cahsatə dədəni boyandır.

Mollа onun üstünə yolunu kondıdan sakin gəlmişdi. Ağsaqqal, qarasaqqallara ilk yasinizi bir oiv tərcümo elədimdi.

- Yasin, yasinlərdi elədimdi. Mon do siz Allah bəndələrinin üz tutub dəyirm ki, canını tapşıran kəndinizin adamdı. Hamının yasində hamının işlərini məşğuldu. Kim tasiya bivyindo rəhmətliyə haqqını halal etmuz. Heç bunun ölünü do ehtiyac yoxdu. Bəndələrin cəzaları o dünyada haqq rəhiləmcisi tərafindən verilər kı, onun da işini gördüm, bir gil-sabah tərtəzi yaranşından düz işləyir.

Kond ollının içtimai Alovun ürəyindən ulan çıxardı. Onu işlətib, oğlu Qarovun borcunu ödəməyə havaləndirdi.

Əslində Qarovu borcunu ona ali tahsil vermişdi. Qarovun ali tahsilə yanaşmasından ötü, amanat kitabı açdırmışdı. Uşaq on yeddi yaşına çatana kimi adına köylü pul toplamaq istəyirdi.

...Onnrü boyu torlarına tosadüfən düşmüş adamlar hesabına adamlar cərgosino qarışmaq istəmiş bir sosilin bir övlada da bu torsıf-dan boxti gətirdi.

Dükanın boğlaşb evino dönmoyo hazırlaşdığı zaman bir müştəri tapıldı. Görkəmindən şöhrət düşkünü, siyasiyə bənzəyirdi. homin kişinin sözlərino yalvarıq da qatılmışdı. Bu da Alova vəyaşlarını bəri başdan nərdivanın yuxarı pillosino qoymağa hazırlaşdırdı.

- Nədi müəllim, xeyir olə?

- Maşının körpü bərabərində xarab olub. Ailəmi içəridi, qoyub yanına gəlmişəm.

- Mono do tora kimi evdən adam gözləyir. Bu gün qonaq gətməliyik...

- Hər halda bizi yolda məotəl qoymamağın məsləhodi.

Alov dükanını açdı, içində əlaltılər olan cantasını götürdü. Onu da köhno-köpüül maşınına davat elədi.

- Otur gədə, bir baxım. Bolko elo tez düzəlsənlərdən oldu.

Maşının çatlaklıkla işə saldığına görə üzürxahlıq da elədi.

- Atalar düz buyurub kı, çarıqçının çarığı olmaz. Kəsib bahasını, ayağını yerdən gətirmiş Qarova dərs ola şükür edirəm.

...Alov müştərisinin maşınına baxıb başını bulayo oldı.

- Bunun işi uzundərədi, yaqı yeddinin motor dəgildi.

- Bes, indi, külfətin.

- Yedəyo qoşaqsəgsən, külfətin bizə gədəcəyik. Çaydan, çörəkdən yeyib-içib dincəlcək, sabah gözüyeçəyik. Onsuz da atalar Bərbəri do buyurub kı, axşamın xeyirindən sobhının şəri yaxşıdı.

Yol boyu Alov gəcə qonağının no sosilin sahibi olduğunu araşdırmalı(Onu sonramşəi artıq bilirdi. Qonağın ona lazımlı adamın olub-olmadığı açacağı sülfonin tantorsaz kişilər idarə idi. Kefi ve maşın xarab olmuş adamın özünün dillonmosini gözləyirdi. Axır ki, ağzını açdı. Amma bu Alovun marağından qaşqonmaz dağlara qədər uzanırdı.

- Bağışlayın, evinizdo telefon varmı?

- Bes dostoyi bilim gündi yeniyetmo oğlum Qarovun telefonda deyilmi.

- Sizdən ikiyolu danışa bilərəmmi?

- İstəsonin lap Rusetdo siz sifarış vero bilərsiniz.

Gəcə qonağın bir tok ürinin xörək payını saxlamış arvadının da üraiyindon olmadı. Ürini solvotə çəkib, bözülmüş dodağını açmağa çalışdı.

- Bu no morokədi dahıca sabh gətirmisən. İndi tozdon bunların sifəti dofodarağı açmalıyma, xeyir-şərrimi.

- Ay şəş Bilalın qızı! Şaş kolmasini qonşu ermoni kəndinin adamlarını onlarla üsiyyodin olanlara dünlən bizimkiyi - kül ronnarda işləndi), oğlun bu il onuncunu qurtarır, dayan bir görək, elin adamına oxşayır.

- Onda bizim kişi bir yer, o cür doyniy bildiyin toğlunu sürüyüb çıxart.

- Bir hoki dayan, indi Baksyla danışacaq, bekə alın qamadı, dindirdi qarahnu toyuqlarından bir-ikisini vəlləmişdi.

Qonaq Baksyla danışanda, elm adamı, homin do Alovun gördüyü axtarıb, yerdo tapdığınlan adamdı. Parkomu oldığı universitetin rektoru ilo danışdı:

- Tapşırığa gələndən can qurtarmaq olmur. Bir-iki gündo bir neçə qohlıya kondo verib, ağsaqqallarının könlünü almaq istədim. Maşın da yolda xarab oldı. Bir Allah bəndəsinin, bir adamın evindəyəm.

Alov qonağa qapı arxasından qulaq verirdi. Homin molumatı kişiyi birco anda hoyəcə tullədı. Telefonu apsıra ağzındakı boşqab ilo qapadıb, qonağa baxdı. Onun arxasında danışığın bitirib gözlon qonaq ui saxlatmaq istədi:

- Ugurlar yoruldu, pendirdon, çörəkdon yeyin, çay için.

- Bu nəslinizin yaxılmazış qanundu, onu poza bilmozsən. Qaşın Allış şəkilo dönüşüyo qayıtdıqda, sanki, qoca, üçüncüdən də şişi közün üstə qoyurdu. Mun olsa-olsa ondan iki doqiqo gec qalarsan.

- Hə, usta deyim ki, universitetimizin rektoru adınızı bilməsdən sizə salam söyləsin.

- Munim adım Atış oğlu Alov...

- Monimki də Zeynal Fərhad oğlu. Dəvlət Universitetinin partiya komitəsinin katibi.

Alov qonaqlarının gözlomədiklərindən do artıq hörmətlə, izzətlə yola salıb. Heç onlardan ikisi, tələbə nömrəsi ilo istəmədi. Bu da Zeynal Fərhad oğlunu daxilən heyrətləndirdi. Qarşısındakının hor şeyi tomannəsiz etdiyino inandıqdı (halbuki, aılo özvlərino qıy gotirən oğlu Qarovu Zeynal müəllimin söbbəto tutduğunun kundarən güz vo qufaq şahidi olmuşdu).

- Neçəncidə oxuyursan?

- Bu il onuncuyo keçirom.

- Qiymotlorin necədi?

- Rus dilindən yaxşım, qalanları alədi.

- Hansı ixtisası seçmək istəyirsən?

- Şərqşünas olmaq istəyirom. Amma dəvlətlər kı, orta bur təşəbbüs qəbul olur.

Homin sözdən sonra Zeynal müəllim Sovetlorin partiya işçisi kimi danışmalı olmuşdu.

- Hökumətimizin layihə üzrə vo kondli-lordi. Son bərəşməqində ol, hovosdon düşmə.

...Sonrakı saylarda Zeynal müəllimdən xəbor-otor çıxmadı. Alov əz qahrıdı dilləndi: sizin axşamın kabobı, sabhın bəlvağı burnunuzdan gəlsin. Yaşa kı, bunları düşünüb alınıyıdırmıdı, dilini acılamadı.

May ayında qanlılarda tozə bir maşın dayandı. İçindən Zeynal müəllim düşdü.

- Bir do yolda qalmamaq üçün maşını dəyişmişəm.

Alov onu tanımadı. İstədi desin ki, özünüz do əvyil duyişilmisiniz.

- Bes bizdo xeyir olı, maşını salamatlar öşmuşsa gəlin yollarına salınlar.

- Qarov balanızı götün gəlməşəm.

Alovun gözləri yaşardı. Qarşısındakının bu sözü qədri bilən insanlardan olduğunu gördü.

- Amma deyirom, hələlik işini filologiya fakültosino verin. Sonra şorqşünaslığa keçirik.

Söhbət Qarovun işitirakıla gedirdi. Hətta onun sözlərindən törəmənin başını da... Amma bu sözlərdə Qarovun adı çəkilmirdi. Alov ürəyində sakitləşdi.

- Ona yaxın varmıdı, bir-iki aya üstünü do düzəldərəm.

- Onun da homin usabluğ uşağın axırıncı imtahan zamanı lazım olacaq.

Alov kişi odlanıv, alovunu artırdı. Lazımı amanəti Qarovun axırıncı imtahanına kimi hazırladı. Amma olbəcə Zeynal müəllimin kəndinə getmək üçün maşınını götürdüyü zaman dostlo carpaysında gülünləri sayan Zeynal müəllimin gördüyünü elçimi kor-peşman qayıtdırdı.

- Mon onunoti onun üçün çətirmasam rahatlanmaram.

- Mon, elo onun övi demoyim, istəsən onun məkub da gətiroram.

- Hoy olmasa məkubun gərək.

Oğlunu tolobo kimi görmək istəyən ana da oriyb barabər soyğını Baksya qoymuşdu. Homin hoqabat yaşa tamyan qadın özünü çağıla edəcəyini anlayırdı.

- Olmaya pulun dalına koçmak istəyirsən?

- Yaxşı insan olmağına xəsislərindədir. Amma bir yaşğ burda, o birisi ordadır. Homisini saxlədığımdan gordə demək istəmişdi). O dünya da yaramğından inkir-münkir olmaya dəyər. Bizim inkir-münkirlər ollərimi oynadıb.

Kor-peşman qayıdan elçisino məktub vermoyo Zeynal müəllim inad tapmamışdı. Sən koro olmı yox, dilini işə salmışdı: yaxı tanımamışam, nəkişi adam imiş...

* * *

Qarov ballalıpuz universitetə daxil olmuş, bitirib, ətasının namardlıcasına gülətdiyi pullar hesabı orda kafedranın birində lobarant kimi qalı bilmişdi. Allahın yaraşğından heç nəyi təkik etmədiyi cavanın sir-sifətinin bir yapşqanlığı, bir şirinliği do olavo olunmuşdu. Onun arxasındakı şöhrətpərəstliyi bilən do no onşhur psixoloqun do gülə bilmirdi. Bu uncaz onunla yaxın ünsiyyətdo olanlar, Qarovun öz kömpiyalı adamağı bacardı.

Atıcı atar, tayını tapar, - deyib atalar. Qarov da öz mehr oxumu atıb Qadir adlı özünün bonzor bir dost tapa bilmişdi. Bu da tələbo yoldaşı Qadir idi ki, bir gün do olsa dəstəsini qoşulmuşa qatpuzsa qoymurdu.

- Son sabhın dokanı, o birisi günün prezidentoyam, canım üçün. Nordıvanın yuxarı basmağa bizləri unutma.

- Kimi yağdırsam da, Qadir qardaşımın qədrini bilcəyəm.

Qarovun Ali Sofarliyo tanışlığı Qadir vasitosiylo oldu. Xaricdo işləmoyo hazırlaşan Qarovun ölünün tamamilo tamahından hiri, şübhən suz Ali Sofarli ilo marhomləşdirmişdi.

- Elibarlı gəzdi. Onun oluz iki dişi arxasından süz çıxarmaq, ilan yuvasından çıxarmaqdan müşkildi.

Qarov dostunun hesabına bir neço dofo Ali Sofarli ilo yemək-içmək mucləsində olmuşdu. Homin müddətdo, homin çəkim Qarovun ağbirəpəqarlıyını sözün gücünə inanını-dırmamış. Qadir vasitosiylo kürümoyo çalışmışdı.

- Dostun dəyəsən bir az vaziflərəsədi.

- Elədi ki, var, sizlərin gözündən hoç no yaşınmır. Dekan müavini olmaqdan ötrü sinə gərdi.

- Kömək eləyərik olar, özünü yaxşı apırsa.

Ali Sofarli universitetdo Qarova öz adamı elə moyo hazırlaşmış, heç bir çəkinlik do çokmomişdi.

Sən vazifəyo layiqsən. Onu bil ki, bu işdo bizim royimiz do nöhüm rol oynıyır. Ona görə do bordan bizdo sınıqladığınız lazımdı.

- Canla-başla sizlərlo sınıqladığa hazıram.

Bir neço gündən sonra ona cavan dosentlordən birisiylo maraqlanmağa tapşırıldı.

- Qıyon gör o Elçin Oğuz haqqadan mövzusunu kamına qıyalı, uşaqlara böyük Turan övlotindən danışır.

Çox keçməzdən Qarovun cavabı hazır oldı.

- Söz-söbəti turançılıqdandı...

Bir neço müddət sonrasa daha cıddi tapşırığı aldı. Elçinin dissertasiyasını dayaq salmadan lento yazılmalı idi. Qarov onu da bacardı. Tələbələrdən birini oğacı edəcəyino söz verib, homin məqsədlo işə gətirdi. Gəclı söbut lazım olduğ tədqiqatdan sonra Elçin Oğuz pantürkist təbliğata görə məhkəməyo verildi. Üzdən müttəhəmin kimi duranlardan biri do Qarov oğlu oldu.

...Azərbaycan ikinci dofo müstəqilliyino qovuşan günlərdo gümbür hobs olunanlar-dan biri do Qarov oğlu Qadirlə barabərdi. Ali tolik, çalışğlı universitetin rektor tayin olunmuşdu.

Homin zaman fakültə dekanı işləyən Qarovun işləri dolaşmışdı. Tələbə qardaşları biri onu məhkəməyo vermişdi. Namərdin hamvatanı, bizim namvat - Ali Sofarli rüşvət kəsi yaxşılanmamış üçün kabinetində üzünü vurmuşdu (homin müddət o, şimal rayonlarının birində tohlükəsizlik rəisi işləyirdi). Bəzən üçün Qarov yeganə vasitəyo ol atmışdı, hoçkim arxayıs almışdı. Homin arayış Qarovun işıldı qalibiyyətinin indiyini təsdiqləyirdi. Yəni, o, hoç bir qoca, hətta dünya gözəlino do təcavüz edo bilmirdi.

Rəbbə özü homin məsələni halı etməyo hazırlaşdı. Yoluna, özünü xəstəliyo vurmuş Qarovun yanına sakit. Homin gün onu müayinə etdikdən sonra həkimdə gözlomədiyi Elçin Oğuzun bir nəmərdə divan tutacağını gözləyirdi.

Elçin Oğuz müstənliqin göstərdiyi sonodə baxdı. Orqan içisinin homin sonadı saxta çıxmasına mone oldu:

- Görmürsünüz bu anın ölüm... Anın bir bunu burasın. özü do coxasını versin... Amma nüfuzunu itirdiyino görə universitetdo vidaşlaşmalı olacaq...

- Qarovla - Qarov, - ulu babayla kökünü arası bir nəslin neço övlədı bax bulaco 'nəkişi'ya qatıv tottiho məlikdimdi. Onlarov övləni kişilik doğanağından keço bilmədi...